

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه شهید باهنر کرمان
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

**کتاب ششم دینگرد، حرف نویسی، آوانویسی، ترجمه،
یادداشت ها و واژه نامه (صفحات ۵۳۷-۵۹۰)**

استاد راهنما:

دکتر معصومه باقری حسن کیاده

استاد مشاور:

دکتر محمد مطلبی

مؤلف:

ژینوس هدایت

۱۳۸۸ / ۴ / ۱۶

شهریور ماه ۱۳۸۷

آزمایشگاه مطالعات زبان و ادبیات
تیم استادان

۱۱۵۲۲۲

دانشگاه شهید باهنر کرمان

پایان نامه

به عنوان یکی از شرایط احراز درجه کارشناسی ارشد به

بخش زبان و ادبیات فارسی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

دانشگاه شهید باهنر کرمان

تسلیم شده است و هیچ گونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره مزبور شناخته نمی شود.

دانشجو:

ژینوس هدایت

استاد راهنما:

دکتر معصومه باقری

استاد مشاور:

دکتر محمد مطلبی

دوره ۱:

دکتر محمود مدبری

دوره ۲:

دکتر مهین دخت فرخ نیا

دوره ۳:

نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده: دکتر محمدصادق بصیری

حق چاپ محفوظ و مخصوص به مؤلف است

دانشگاه

(ج)

چکیده:

اخلاقیات مهمترین بخش ادبیات پهلوی را تشکیل می دهد. به همین دلیل کتاب هایی با موضوع اندرز نامه در زبان پهلوی کم نیست، که این گونه متون بعدها در ادبیات دوران اسلامی، در کتاب های اخلاق و ادب عربی و فارسی نیز تاثیر گذاشته است.

یکی از مهمترین اندرزنامه های زبان پهلوی کتاب ششم دینکرد است که بخشی از این کتاب در این پایان نامه مورد بررسی قرار گرفته است. در این تحقیق، متن مورد نظر به شیوه کتاب مکنزی، حرف نویسی و آوا نویسی شده و نیز ترجمه فارسی روان از متن کتاب ارائه گردیده است. همچنین متن مورد نظریا با سایر تحقیقات انجام شده در این زمینه مقایسه شده که همراه با آن، یاداشت ها و تصحیحات نیز نوشته شده است و در نهایت واژ نامه بسامدی از لغات موجود در متن نیز ارائه گردیده است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	فصل اول: مقدمه
۲	۱-۱. تعریف و تشریح موضوع
۲	۲-۱. بیان مسئله
۳	۳-۱. هدف های تحقیق
۳	۴-۱. ضرورت انجام تحقیق
۳	۵-۱. استفاده کنندگان از نتایج تحقیق
۳	۶-۱. سوال ها یا فرضیه های تحقیق
۳	۶-۱-۱. سوال ها
۴	۶-۲-۱. فرضیه ها
۴	۷-۱. تعریف مفاهیم مطرح شده در سوال ها یا فرضیه های تحقیق
۴	۸-۱. کلید واژگان طرح تحقیق و معادل لاتین آنها
۵	۹-۱. پیشینه نظری و تجربی
۶	۱۰-۱. روش اجرای تحقیق
۶	۱۱-۱. جدول زمان بندی اجرای پژوهش
۶	۱ - ۱۲: کتاب دینکرد
۶	۱ - ۱۳: مؤلفان دینکرد
۹	۱ - ۱۴: کتاب های اول تا نهم دینکرد
۱۰	۱ - ۱۵: نسخه های کتاب دینکرد
۱۱	۱ - ۱۶: بررسی متن دینکرد ششم و روش کار
۱۴	فصل دوم: متن دینکرد
۶۵	فصل سوم: حرف نویسی
۱۱۰	فصل چهارم: آوانویسی
۱۵۶	فصل پنجم: ترجمه
۲۰۵	فصل ششم: یادداشت ها
۲۲۵	فصل هفتم: واژه نامه
۳۳۹	فصل هشتم: نتیجه گیری
۳۴۵	کتابنامه

فصل اول

مقدمه

۱-۱. تعریف و تشریح موضوع:

واژه دینکرد به معنای تالیف دینی است «دین» در این کلمه و بسیاری موارد دیگر در مفهوم روایات و کتاب دین زرتشتیان یعنی «اوستا» است. بنابراین نام کتاب گویای این است که کتاب مبتنی بر اوستا و ترجمه های آن است. این اثر بزرگ در اصل مشتمل بر نه کتاب بوده که تمام کتابهای اول و دوم و بخشی از کتاب سوم آن از میان رفته است.

کتاب ششم دینکرد مشتمل بر اندرزنامه های پهلوی است. و به طور کلی اندرزنامه های پهلوی از دیدگاه اخلاقیات، یکی از مهمترین بخش های ادبیات پهلوی را شامل می شود. اندرزنامه های پهلوی یا از نوع نصایح دینی هستند یا از نوع حکم عملی و تجربی. در هر حال، مفصل ترین مجموعه اندرزها در کتاب ششم دینکرد گرد آوری شده است. این اندرزها جنبه دینی دارند و راجع به خرد و دانایی، فرهنگ و مشاوره و هم نشینی با دانایان و نیکان و اعتقاد به دین و غیره است. به طور کلی در کتاب ششم دینکرد، تاکید بر اندیشه و تفکر دینی است.

۱-۲. بیان مسئله:

در این تحقیق سعی خواهد شد که بخشی از کتاب ششم دینکرد به شیوه کتاب مکنزی، حرف نویسی، آوا نویسی شود و در نهایت ترجمه فارسی روان امروزی از متن همراه با تعلیقات و حواشی ارائه گردد. همچنین ارائه واژه نامه بسامدی از لغات موجود در متن نیز مد نظر است.

۳-۱. هدف های تحقیق:

هدف از انجام این تحقیق، آشنایی با اندیشه و تفکر پیشوایان زرتشتی و مردم آن عصر، از دیدگاه فرهنگی و تاریخی و دینی و نیز اخلاقی است و از دیدگاه زبان شناسی، آشنایی با نحوه نگارش و ساختار زبان فارسی در آن دوره می باشد.

۴-۱. ضرورت انجام تحقیق:

ضرورت انجام این تحقیق همانا آشنایی و درک بیشتر قوانین دینی و اخلاقی حاکم در عهد ساسانی و در نتیجه آشنایی با آداب و رسوم و باورهای مردم و نهایتاً کسب اطلاعات دقیق تر فرهنگی و اخلاقی از آن روزگار می باشد.

۵-۱. استفاده کنندگان از نتایج تحقیق:

امید است که خوانندگان این تحقیق به اطلاعات بیشتر راجع به دین، اخلاق و فرهنگ مرسوم ایران در آن روزگار دست یابند. همچنین در حوزه علم زبان شناسی، سایر افرادی که با این علم در ارتباطند؛ از جمله دانشجویان رشته فرهنگ و زبان های باستانی، قادر به کسب اطلاعات بیشتر از این تحقیق باشند.

۶-۱. سوال ها یا فرضیه های تحقیق:

۶-۱-۱. سوال ها:

دینکرد ششم از چه محتوایی برخوردار است؟

سبک نگارش و قواعد دستوری در این اندرزنامه چگونه است؟

۱-۲-۶. فرضیه ها:

در این تحقیق چنین فرض شده است که دینکرد ششم یک اندرزنامه است و اندرزهای بکار رفته در این کتاب بر محتوای اندرزنامه های دوران اسلامی نیز تاثیر گذاشته است.

۱-۲. تعریف مفاهیم مطرح شده در سوال ها یا فرضیه های تحقیق:

دینکرد ششم: کتابی است به زبان پهلوی که مشتمل بر اندرزنامه است.

زبان پهلوی: این زبان با نام «فارسی میانه» نیز شناخته می شود و زبان رسمی در دوره ساسانی در ایران بوده است. به این زبان «پهلوی ساسانی» هم می گویند. این زبان شامل برخی آثار نوشته شده زرتشتیان می باشد که به الفبایی که از اصل آرامی گرفته شده و در آن هزوارش به کار رفته، نوشته می شده است.

اندرزنامه: همان طور که در مقدمه اشاره شد، اخلاقیات مهمترین بخش ادبیات پهلوی را تشکیل می دهد، به گونه ای که کتاب های ادب و اخلاق، یعنی اندرزنامه ها در آن دوره بسیارند.

۱-۳. کلید واژگان طرح تحقیق و معادل لاتین آنها.

دینکرد (Dinkard): در مقدمه ذکر شد که دینکرد کتابی است مشتمل بر اوستا و تحت اللفظی به معنای تالیف دینی است.

کتاب ششم (The Sixth book): کتاب ششم دینکرد شامل اندرزهای دینی و تجربی است.

این اندرزها با تاکید بر اندیشه و تفکر دینی نوشته شده اند.

۹-۱. پیشینه نظری و تجربی

الف) اگر بخواهیم از بزرگترین دایره المعارف اخلاق ایرانی نام ببریم، به طور قطع و به راستی باید از دینکرد ششم یاد کنیم. این اثر را از منظرهای گوناگون می توان تحلیل کرد. یعنی به عنوان مثال گفتارهای آمده در این کتاب را، هم می توان به لحاظ موضوعی و هم می توان به صورت عبارات کوتاهی که در ابتدای هر گفتار می آید تقسیم بندی کرد. در این تحقیق کوشیده شده است که گفتارها بر اساس همان ترتیبی که در متن اصلی آمده، آوا نویسی و ترجمه شود.

ب) در مورد این متن نیز دکتر تیمور قادری در مجله «مطالعات ایرانی» چاپ دانشگاه شهید باهنر کرمان، سال اول، شماره دوم، پاییز ۱۳۸۱، مقاله ای تحت عنوان «گفتارهای راستین دانایان در دایره المعارف اخلاق ایرانی (دینکرد ششم) با چهل گفتار از این اثر فارسی میانه» را ترجمه کرده و مورد بررسی قرار داده است. چکیده مقاله از این قرار است: در این مقاله نگارنده کوشیده است تا ضمن معرفی دینکرد ششم به عنوان دایره المعارف اخلاق ایرانی، تقسیم بندی مناسبی از گفتارهای این اثر را ارائه دهد، و در نهایت نیز چهل گفتار از این کتاب به فارسی برگردانده شده است.

ج) همچنین Shaul Shaked در کتاب The Wisdom of the Sasanian Sages انتشارات West view Press، سال ۱۹۷۹ چاپ Colorado، این متن را مورد بررسی و ترجمه قرار داده است.

۱-۱۰. روش اجرای تحقیق:

در این تحقیق از روش کتابخانه‌ای استفاده می‌گردد. بدین ترتیب که متن پهلوی، با استفاده از واژه‌نامه‌ها و فرهنگ لغات پهلوی، واژه به واژه حرف نویسی، آوا نویسی و ترجمه شده، و آن‌گاه واژه‌نامه‌ای از لغات موجود در متن نیز جمع‌آوری و تهیه می‌گردد.

۱-۱۱. جدول زمان بندی اجرای پژوهش:

با توجه به حجم مطلب و زمان مورد نیاز برای یافتن تک تک واژه‌ها از لغت‌نامه و آوا نویسی و نهایتاً ترجمه مطلوب از متن حدود ۷ ماه و نیز زمان مورد نیاز برای جمع‌آوری لغات و فراهم نمودن واژه‌نامه از لغات موجود در متن حدود ۸ هفته زمان مورد نیاز است.

۱ - ۱۲: کتاب دینکرد:

کتاب دینکرد یکی از مهمترین و بزرگترین کتاب‌ها به زبان پهلوی است. همان‌طور که قبلاً نیز اشاره شد، دینکرد تحت اللفظی به معنی تألیف دینی است و دین در این کلمه و بسیاری موارد دیگر در مفهوم روایات و کتاب دینی (اوستا و زند) است. بنابراین نام کتاب گویای این است که کتاب مبتنی بر اوستا و ترجمه‌های آن است. (تفضلی، ۱۳۷۸: ۱۲۸). این کتاب مطالب گوناگونی در بر دارد و به درستی می‌توان آن را دانشنامه مزدیسنا نام نهاد. این اثر مشتمل بر نه کتاب بوده است که کتاب اول و دوم و بخشی از کتاب سوم آن از میان رفته است. (آموزگار-تفضلی، ۱۳۸۶: ۱۷).

۱ - ۱۳: مؤلفان دینکرد:

دینکرد را باید «تألیف» و به معنی واقعی کلمه «گردآوری» و «تدوین» دانست که تنها نام دو تن از مؤلفان آن در کتاب آمده است. نام این دو تن آذریاد امیدان و آذرفرنبغ فرخزادان است. (تفضلی، ۱۳۷۸: ۱۲۸). در آخرین فصل کتاب سوم دینکرد، آذریاد امیدان شرحی درباره این

کتاب می آورد و آن را تألیفی می داند که مبتنی بر الهام دین مزدیسناست، و سرگذشت کتاب را این طور نقل می کند که زرتشت، این دین را به پیروان نخستین خود (پوریوتکیشان) آموخت و سپس خلاصه ای از آن را تا دوران ساسانی نقل می کند و اینکه این کتاب پس از برافتادگی سلسله ساسانی و فرمانروایی تازیان، دچار آشفته‌گی و پراکندگی می شود، آذرفرنبغ فرخزادان، پیشوای بزرگ زرتشتیان، آن را دوباره گردآوری کرد و از پراکندگی رهایی بخشید. پس از آن، به سبب گرفتار شدن زرتشت، پسر آذرفرنبغ به بلا و مصیبتی که چگونگی آن روشن نیست، کتاب دوباره دچار آشفته‌گی و پراکندگی شد. سپس آذرباد امیدان که از خود به روایت اول شخص یاد می کند، اضافه می کند که او مطالب پراکنده را گردآورده است و آن را «دینکرد هزار فصل» نامیده است که با چنین توضیحاتی، شاید آذرباد امیدان خواسته است نوعی همانندی میان سرنوشت کتاب دینکرد و تاریخچه اوستا بدهد و آن را همچون اوستا، الهام از طرف اورمزد به زرتشت به شمار آورد که نسل به نسل، با وجود مصائب گوناگون پایدار مانده است.

آذرفرنبغ که آذرباد از او به عنوان تدوین کننده دینکرد نام می برد، موبدان-موبد فارس بوده و در زمان مأمون خلیفه عباسی (۲۱۸-۱۹۷ ه. ق) یعنی در قرن سوم هجری (نهم میلادی)، می زیسته است. همین شخص است که در حضور مأمون با فردی زرتشتی به نام عبدالله، معروف به ابالیس مناظره کرده است و شرح این مناظره در رساله ای به نام «گجستک ابالیس» بر جای مانده است و علمای دیگر زرتشتی از جمله مردان فرخ نویسنده کتاب «شکند گمانیک و زار»، او را مؤلف کتاب دینکرد می دانند. وی در کتاب خود به دفعات از وی نام می برد. همچنین منوچهر، مؤلف کتاب «دادستان دینی» و «نامه ها»، در آثار خود به آذرفرنبغ اشاره کرده است. در کتاب پنجم دینکرد نیز مستقیماً به او اشاره می شود.

از زندگی آذرباد امیدان، اطلاع دقیقی در دست نیست. در کتاب «بندهش» از او به عنوان شخصی هم زمان با زادسپرم مؤلف «گزیده های زاد اسپرم» نام برده می شود که زمان او حدود قرن سوم هجری (نهم میلادی) است. همین شخص در فصل آخر کتاب سوم دینکرد، خود را پیشوای بهدنیان معرفی کرده است. (آموزگار- تفضلی، ۱۳۸۶: ۱۷-۱۸).

مسعودی از موبدی به نام اسفندیار، پسر آذرباد امید که در سال ۳۲۵ ه ق (۹۳۶ م)، کشته شده است، یاد می کند. به نظر می رسد که این اسفندیار باید پسر همین آذرباد تدوین کننده دینکرد باشد. بنابراین به احتمال زیاد، آذرباد در قرن سوم هجری می زیسته است. از سوی دیگر مسعودی از موبدی به نام امید، پسر اشوهشت نام می برد که هم عصر وی (یعنی سال ۳۴۵ ه ق برابر با ۹۵۵ م، سال تألیف کتاب التنبیه) بوده است. دوماناس بر آن است که آذرباد پسر این امید بوده است که بنابراین بایستی در قرن چهارم هجری (دهم میلادی) زیسته باشد که بدین ترتیب دوماناس تدوین نهایی دینکرد را در این قرن می داند. وی همچنین بر این عقیده است که مطالب کتاب های سوم و چهارم و پنجم دینکرد که بیشتر جنبه جدلی و کلامی و فلسفی دارد، اساساً از تألیفات آذر فرنیغ فرخزادان است که آن ها را آذرباد امیدان به صورت نهایی تدوین کرده و نام خود را در آخرین فصل از کتاب سوم، چنان که نقل شد آورده است. (تفضلی، ۱۳۷۸: ۱۳۰-۱۳۱).

به عقیده فیلیپ ژینیو، کتاب دینکرد در حقیقت میراثی پراکنده است که چندین مؤلف بدان

پرداخته اند. (آموزگار- تفضلی، ۱۳۸۶: ۱۹).

۱- ۱۴: کتاب های اول تا نهم دینکرد:

حال در این جا شرحی مختصر از کتاب های باقی مانده دینکرد و موضوعات آن داده می شود:

کتاب سوم دینکرد مشتمل بر اصول عقاید زرتشتی با دیدی فلسفی و کلامی است که در این کتاب سعی شده است عقاید زرتشتی اثبات گردد.

کتاب چهارم دینکرد در واقع برگزیده ای است از کتاب «آیین نامه» تألیف آذرفرنبغ فرخزادان که مطالب آن همانند موضوعات کتاب سوم است، اما جنبه جدلی آن ضعیف تر است. کتاب پنجم دینکرد که شامل دو بخش است: بخش اول شامل پاسخ هایی است که آذرفرنبغ به پرسش های یعقوب خالدان می دهد و بخش دوم شامل پاسخ هایی است که آذرفرنبغ به پرسش های بخت ماری مسیحی داده است که این پرسش ها درباره اصول عقاید زرتشتی یا اعمال و آداب این دین است. (تفضلی، ۱۳۷۸: ۱۳۱-۱۳۴).

کتاب ششم دینکرد (که موضوع اصلی این پایان نامه است، و در این جا سعی خواهد شد که توضیح مفصل تری راجع به این کتاب داده شود) قریب ۲۳۰۰۰ کلمه پهلوی دارد و مشتمل بر عقاید پوریوتکیشان (پیشوایان اولیه دین زرتشتی) می باشد. این کتاب شامل مجموعه بزرگی از اصول و مسایل دینی و اخلاقی است و از مراسم و تشریفات مذهبی گفتگو می کند. پنج هشتم اول این کتاب، پیرامون پرسش های مزدیسنا است که به پوریوتکیشان نسبت داده است.

(مشکور، ۱۳۲۵: ۳۸). به طور کلی می توان کتاب ششم دینکرد را مشتمل بر اندرزهای پهلوی دانست. در واقع این کتاب بزرگترین اندرزنامه پهلوی است. اندرزهای این کتاب احتمالاً از اصل و ترجمه یکی از بخش های اوستا به نام برش نسک برگرفته و تفسیر شده است. بیشتر این اندرزها دینی هستند، اما به اندرزهای تجربی نیز فراوان بر می خوریم. مطالب کتاب به طور کلی درباره

خرد، دانایی، فرهنگ، مشاوره و اعتدال، افراط و تفریط، صفات نیک و بد، فقر (درویشی) در مفهوم خوب و بد آن و غیره است. هرچند که برخی از این اندرزهای دینی بر آداب و اجرای مراسم تکیه دارند، اما تأکید بیشتر اندرزهای این کتاب بر اندیشه و تفکر دینی است. اکثر این اندرزها به کسی نسبت داده نشده است، اما بعضی نیز منسوب به شخصیت های دوران ساسانی اند مانند خسرو انوشیروان، آذرباد مهراسپندان، آذر نرسه، بخت آفرید و آذریاد زردشتان. (تفضلی، ۱۳۷۸: ۱۳۵).

کتاب هفتم که بر اساس سه نسک از نسک های اوستا به نام سپند نسک، چهار داد نسک و وشتاسب نسک نوشته شده است که در این کتاب، شرحی درباره پیام آوران اورمزد و زندگانی زرتشت داده شده است.

کتاب هشتم دینکرد که خلاصه ای است از شرح مطالب اوستای موجود در دوره ساسانی که در واقع مطالب اوستا را به زبان ساده تر برای استفاده عموم در این کتاب نوشته اند. و سرانجام کتاب نهم دینکرد که شامل تفسیر و شرح سه نسک از اوستای دوره ساسانی است که این سه نسک عبارتند از سوتکر نسک، مانسر نسک و بیغ نسک. (آموزگار-تفضلی، ۱۳۸۲: ۲۹-۳۰).

۱- ۱۵: نسخه های کتاب دینکرد:

از دینکرد چند نسخه قدیمی در دست است. کامل ترین نسخه، نسخه ای است که اکنون در مؤسسه کاما (Cama) در بمبئی نگاهداری می شود. این نسخه به نسخه B نام گذاری شده است. نسخه B در سال ۱۶۵۹م به قلم ماه ونداد ترک آبادی کتابت شده است. سلسله نسب این نسخه به نسخه ای می رسد که در سال ۱۰۲۰م در بغداد به دست ماه ونداد نرماهان کتابت شده بود. (تفضلی، ۱۳۷۸: ۱۴۰). دینکرد چاپ مدن هم که در سال ۱۹۱۱م توسط مدن (Madan) در بمبئی

گردآوری و تصحیح شده و به چاپ رسید، از روی همین نسخه است. (آموزگار- تفضلی، ۱۳۸۶: ۲۱). نسخه دیگر کتاب دینکرد، نسخه K.43 می باشد که در سال ۱۸۴۳ م به وسیله پروفیسور وسترگارد (Vestergard) از ایران برده شد و اکنون در کتابخانه دانشگاه کپنهاگ موجود است. این نسخه در حقیقت خود بر دو قسمت است. (مشکور، ۱۳۲۵: ۹). قسمت اول K.43a که نسخه ای ناقص است و کتاب ششم دینکرد و برخی فصل های کتاب سوم دینکرد را در بر دارد و نسب آن به همان نسخه ای می رسد که اصل نسخه B بوده است. قسمت دوم K.43b نام دارد که فصل های آخر کتاب سوم دینکرد و کتاب پنجم و بخشی از کتاب نهم را در بر می گیرد. (تفضلی، ۱۳۷۸: ۱۴۰). این قسمت به دست ناسخ دیگری غیر از نویسنده نسخه اول نوشته شده است. (مشکور، ۱۳۲۵: ۹). نسخه دیگری از کتاب دینکرد، در مجموعه دستور هوشنگ جاماسپ جی موجود است که با علامت DH آن را می شناسند. این نسخه در وضع کنونی دارای ۱۳۷ ورق است که ۱۵۹ ورق آن مفقود شده است. این نسخه شامل فصل هایی از کتاب دینکرد سوم، کتاب دینکرد پنجم و بخش بزرگی از کتاب دینکرد نهم است. احتمالاً تاریخ نگارش این نسخه سال ۱۵۹۷ م می باشد. (تفضلی، ۱۳۷۸: ۱۴۰). علاوه بر این نسخه ها، نسخه ای از دینکرد در میان نسخه های کهن متعلق به دستور پشوتن سنجانا بوده است که به نام DP معروف است. (همان: ۳۲۹). که در واقع دستور پشوتن در قرن ۱۹ م، با استفاده از چهار نسخه موجود از دینکرد، این کتاب را از پهلوی به گجراتی و انگلیسی ترجمه کرده است. (مشکور، ۱۳۲۵: ۲۵).

۱- ۱۶: بررسی متن دینکرد ششم و روش کار:

همان طور که قبلاً نیز اشاره شد، متنی که در این جا مورد مطالعه قرار گرفته، متن دینکرد ششم چاپ مدن بوده است (صفحات ۵۳۷-۵۹۰) که با نسخه B تطابق کامل دارد. این متن تاکنون به طور کامل به فارسی امروزی ترجمه نشده است و البته بندهایی از آن توسط دکتر تیمور قادری

(۱۳۸۱) به فارسی ترجمه شده است. همچنین شاگرد (۱۹۷۹) نیز این متن را به انگلیسی ترجمه کرده است.

در این پایان نامه، خواندن صفحات دینکرد با استفاده از واژه نامه مکنزی انجام و تک تک واژه‌ها حرف نویسی و آوا نویسی و ترجمه شده است. لازم به ذکر است که در کنار این واژه نامه، واژه نامه های دیگری نیز مورد استفاده قرار گرفته است. از آن جا که کتاب شاگرد (۱۹۷۹) اکثر نسخه‌های موجود دینکرد را مورد بررسی و مقابله قرار داده، این کتاب نیز یکی منابع اصلی جهت خواندن متن مورد نظر بوده است.

در ترجمه سعی بر این بوده که وفاداری به متن اصلی حفظ شود، حتی اگر گاهی از فصاحت کلام کاسته شده است. در متن به اصطلاحات و لغات پهلوی زیادی برمی خوریم که حتی الامکان سعی شده که معادل فارسی امروزی این لغات در جملات گذاشته شود. اما در هر صورت برخی واژه ها، معادل فارسی امروزی ندارند و یا لغات مورد نظر، اصطلاح خاصی در دین زرتشتی است که اگر هم جایگزین برای آن استفاده گردد، معنی اصلی را نمی رساند؛ لذا سعی شده است که معنی متداول و امروزی اینگونه لغات، در ترجمه متن و در داخل پرانتز آورده شود. همچنین، توضیح برخی جملات و عبارات نیز در داخل پرانتز آورده شده که معنی را واضح تر بیان می کند. تنها چند کلمه موجود در متن، که امکان نوشتن آنها در پرانتز وجود نداشت، در بخش توضیحات نوشته شده است. جهت روان تر خواندن ترجمه، برخی کلمات به متن مورد نظر اضافه گردیده که این کلمات در داخل گروه نوشته شده است. همچنین در بخش آوانویسی، واژه هایی که نیاز به توضیح بیشتری داشته، در قسمت یادداشت ها، شماره گذاری و توضیحی برای آن ارائه شده است. در بخش آخر نیز واژه نامه بسامدی از لغات موجود در متن ارائه گردیده که این واژه نامه بر اساس شماره صفحات اصلی دینکرد مدن و سطرهای آن تنظیم شده است. در واژه نامه مورد نظر، افعال،

زیر مصادر نوشته شده است و مورد استثنا فعل دیدن (dīdan) است که صورت صرف شده از بن مضارع آن (wēn)، در زیر مصدر قرار نگرفته است. همچنین بن مضارع افعال در جلوی مصدر فعل نوشته شده است و چنانچه صورت امری فعل موجود بوده، جداگانه، در زیر مصدر نوشته شده است. نکته مورد توجه دیگر این است که در واژه نامه، بسامد تکرار برخی حروف مانند حرف «و» عطف و یا برخی ضمائر مانند ضمائر اشاره «این» و «آن» و یا برخی ضمائر شخصی و نیز بعضی قیدها، آن قدر زیاد بوده که از نوشتن شماره صفحه و سطر این کلمات در واژه نامه صرف نظر شده است.

فصل دوم

پن و پنکرو
